

FILIPINO

Kwarter 1: Supplemental 1 WASTONG GAMIT AT POKUS NG PANDIWA

Paunang Salita

Bilang tugon sa makabagong tunguhin sa pagkatuto ay binuo ang serye ng modyul na ito. Nilalaman nito ang mga lubhang mahahalagang kasanayang pampagkatuto o Most Essential Learning Competencies (MELC) sa ilalim ng kasalukuyang kalagayan ng edukasyon. Upang matugunan ang hamong kinakaharap sa edukasyon, kalusugan at kaligtasan malaking tulong ang modyul na ito sa patuloy na pag-aaral ng kabataan sa loob at labas ng paaralan sa pakikipagtulungan ng mga magulang at tagagabay

Inaasahan na ang modyul na ito ay higit na makatutulong sa paglinang ng kasanayan at kakayahan ng mga mag-aaral.

WASTONG GAMIT AT POKUS NG PANDIWA

Panimula:

Magandang araw!

Kumusta ka na? Alam ko maraming bagay ang tumatakbo sa isipan ng kabataang tulad mo. Mag-relaks ka muna at ipahinga sandali ang iyong isipan at muling buksan ito sa wastong pokus ng pandiwa.

Halika sabay nating tuklasin ang ating aralin.

Tara! umpisahan na natin.

Sa supplemental na ito, inaasahan na nagagamit mo nang wasto ang pandiwa sa pagsasaad ng aksyon, pangyayari at karanasan

Layunin

Ang **pandiwa o berbo** ay bahagi ng pananalita na nagsasaad ng kilos o galaw. Ito ay tinatawag na “**verb**” sa wikang Ingles. Iba - iba ang gamit ng pandiwa. Ginagamit ito sa pagpapahayag ng aksiyon, karanasan, at pangyayari. Alamin natin kung paano gagamitin.

GAMIT NG PANDIWA

Ang **gamit ng pandiwa** ay binubuo ng tatlong bahagi; **Aksiyon, Kilos o Galaw, Karanasan at Pangyayari.**

I. Aksiyon, Kilos o Galaw

Kapagnaghahayag ng aksiyon, kilos, o galaw ang pandiwa, lagi itong may aktor o tagaganap ng aksiyon, tao man o bagay.

Halimbawa:

Lumipad nang mabilis ang agila.

Dinala ni Mercury si Psyche sa kaharian ng Diyos.

Mabubuo ang mga pandiwang nagsasaad ng aksiyon, kilos o galaw sa tulong ng mga panlaping um- -in- at -um- na pawang nagpapahiwatig ng isang aktor na gumaganap ng kilos.

II. Karanasan

Nagpapahayag ng damdamin o saloobin.

May tagadanas ang damdamin o saloobin na inihuhudyat ng pandiwa

Halimbawa:

Natutuwa si Venus sa mga nararanasan ni Psyche. Nagluluksa ang pamilya sa maaaring nangyari kay Psyche.

- Pansining nagsasaad din ng aksyon ang nagbubulag-bulagan o nagbibingi-bingihan, gayunman nangangahulugan ito ng pagwawalang-bahala o kawalan ng malasakit kaya mas angkop sa pagpapahiwatig ng damdamin.

- Mabubuo ang mga pandiwang nagsasaad ng karanasan sa tulong ng mga panlaping:

-um-	: bumait, sumgaya, tumapang
ma-	: magalit, malungkot, matuwa
mag-	: magsawa, magtaka
mang-	: mangilabot, manghinawa
mag- + s.u.(dupl)+ -an	: magdunung-dunungan, magmaang-maangan

III. Pangyayari

May ipinahihiwatig na naaapektuhan ng naturang proseso o pangyayari na karaniwang hindi sinadya o binalak. Tatawaging “tagatanggap” ng proseso (o pangyayari) ang bagay na naaapektuhan.

Halimbawa:

Nakatulog siya sa kapayapaan ng gabi.

Kumukulo na naman ang dugo ni Venus kay Psyche.

Mabubuo ang mga panlaping nagsasaad ng proseso o pangyayari sa tulong ng mga panlaping sumusunod na nagpapahiwatig ng mga di-sinasadya o di-binalak na kaganapan kapag kasama na ng mga salitang-ugat na nilalapan.

Halimbawa:

um- : umaraw, umulan

-um- : lumindol, bumagyo, tumubo, bumukal, sumibol, sumikat, gumaling

ma- : madapa, malason, matapilok, maaksidente maka- : makatulog, makabuti, makagaling

Gayunpaman, may mga pandiwang naghahayag ng proseso o pangyayari na hindi tinitiyak ang tagatanggap ng binanggit na proseso o pangyayari. Halimbawa nito ang mga pandiwang naghahayag ng mga penominal o pangkalikasang kaganapan, tulad ng makikita sa ibaba.

Umuulan!

Lumindol na naman.

Kukulog nang malakas pagkat kumidlat nang matalim.

POKUS NG PANDIWA

Ang pokus ng pandiwa ay tumutukoy sa relasyong pansementika ng pandiwa sa paksa ng pangungusap. Naipakikita ito sa pamamagitan ng taglay na panlapi ng pandiwa.

I. Pokus sa Tagaganap o Aktor

Ang paksa ay tagaganap ng kilos na isinasaad ng pandiwa sa pangungusap. Ito ay sumasagot sa tanong na “Sino ang gumagawa ng kilos?” Ang mga panlaping ginagamit ay na-, nag-, mag-, um-

II. Pokus sa Tagaganap o Aktor

Ang paksa ay tagaganap ng kilos na isinasaad ng pandiwa sa pangungusap. Ito ay sumasagot sa tanong na “Sino ang gumagawa ng kilos?” Ang mga panlaping ginagamit

ay na- , nag-, mag-, um

Halimbawa:

1. **Nagtaksil si Psyche** sa kaniyang asawa.
2. **Umuwi si Cupid** sa kaharian ng kaniyang ina.

III. Pokus sa Layon

Ang paksa ay layon ng pandiwa sa pangungusap. Sumasagot sa tanong na “Ano?” Ang mga panlaping ginagamit ay –in-, -i-, -ipa-, ma-, -an, na-

Halimbawa:

1. **Nagawa** lahat ni Psyche **ang ipinaliwanag ng tore.**
2. **Narinig** niya **ang tinig ng lalaki**

IV. Pokus sa Piinaglalaanan o Tagatanggap

Ito ang nagtuturo na ang pinaglalaanan ng kilos ay siyang paksa ng pangungusap. Nagbibigay-pansin ang pangungusap sa tao o bagay na nakikinabang sa resulta ng kilos na isinasaad ng pandiwa. Ang mga panlaping ginagamit ay i-, ipang-, ipag-, maipag-, ipinang-, ipinag-, -in-

Halimbawa:

1. **Ipinag-utos** niyang bihisan **si Psyche** ng pinakamaganda niyang damit.
2. **Ipinakukuha** niya **si Psyche** ng gintong balahibo ng mga tupa sa tabi ng ilog.

V. Pokus sa Kagamitan

Ito ang naglalahad na ang instrumento o kagamitang ginagamit sa pagganap ng isinasaad ng kilos ay ang paksa ng pangungusap.

Mga panlapi: ma + ipang, ipang, ipina-

Halimbawa:

1. **Ipansasaksak** sana ni Psyche **ang punyal sa dibdib** ng pinagtaksilan niyang asawa.
2. **Ipinasuot** kay Psyche **ang panluksang damit.**

Upang mas maging madali ang pagtukoy sa pokus ng pandiwa, naririto ang sistematikong paglalahad na dapat isaalang-alang:

1. *Basahing mabuti ang pangungusap.*
2. *Tukuyin sa pangungusap ang ginamit na paksa at pandiwa. Tandaan na ang paksa ay ang pinag-uusapan sa pangungusap. Madalas ang paksa ay*

sinusundan ng mga panandang “si” , “sina” at “ang” o “ang mga”. Ang pandiwa naman ay laging nagsasaad ng kilos na taglay ang mga panlapi sa kayarian ng salita.

- 3.** *Kapag natukoy na ang paksa at pandiwa, suriin ang ugnayan nito sa isa’t isa.*
- 4.** *Pansinin ang ginamit na mga panlapi.*
- 5.** *Balikan ang mga datos na ibinigay ng guro.*

Sanggunian:

Jobog, Joswe Emanuel C.(2020), Filipino 10, SUHAY ng MITO: Sulat HAYag p.9-12, Sangay ng mga Paaralang Lungsod Maynila, Sentrong Edukasyon ng Maynila Luntiang Parke ng Arroceros, Daang Antonio J. Villegas. Ermita, Maynila

Resuma, V. (2010). Pedagogikal na Pag-aaral ng Wika at Gramatika. University of the Philippines